VAMMAISFOORUMI
Vammaisjärjestöjen yhteinen ääni

VAMMAISFOORUMI RY:N LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE SAIRAUSVAKUUTUSLAIN 2 JA 3 LUVUN MUUTTAMISESTA

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta: stv@eduskunta.fi

Asia: HE 237/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta

Vammaisfoorumi ry kiittää eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta jättää kirjallinen asiantuntijalausunto koskien hallituksen esitystä sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta.

Vammaisfoorumi on 27 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 220 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia ja sen tavoitteena on toteuttaa pääministeri Sanna Marinin hallituksen päättämät sairausvakuutuksen yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvausten säästöt vuoden 2023 alusta. Osa yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvausten varoista kohdennettaisiin hyvinvointialueiden yleiskatteelliseen rahoitukseen. Esityksessä ehdotetaan, että tutkimuksen ja hoidon kustannusten korvaukset säilytettäisiin toimenpiteissä, jotka on määrännyt psykiatrian tai suu- ja leukakirurgian erikoislääkäri tai hammaslääkäri. Lisäksi psykologin tutkimukset korvattaisiin jatkossakin. Muilta osin tutkimuksen ja hoidon korvauksia ei enää maksettaisi. Lisäksi ehdotetaan, että jatkossa kaikista yleis- ja erikoislääkärien vastaanottokäynneistä saisi tasasuuruisen korvauksen yleistaksan perusteella. Korvaus kuitenkin maksettaisiin erikoistaksan perusteella silloin, kun hoidon on antanut psykiatrian erikoislääkäri tai erikoishammaslääkäri. Lääkärin tekemien toimenpiteiden korvattavuus poistuisi joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta.

Vammaisfoorumi vastustaa sairasvakuutuslain muutosta, joka leikkaisi terveydenhuollon matkakorvauksia. Muutos koskisi kipeimmin vammaisia ja toimintarajoitteisia henkilöitä, joiden terveydentila edellyttää usein yksityisen terveydenhuollon tai erikoissairaanhoidon käyttöä. Jatkossa yksityiseen terveydenhuoltoon tehdyn matkan kustannukset korvattaisiin vain, jos siellä annettu hoito tai suoritettu tutkimus on sairausvakuutuslain mukaan korvattavaa. Yksityisen sairaanhoidon maksujen lisäksi asiakkaan maksettaviksi tulisivat myös matkakustannukset kokonaisuudessaan niissä tapauksissa, kun ne eivät ole korvattavia.

Matkakorvausten poistuminen lisäisi vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden eriarvoisuutta terveyspalvelujen saatavuudessa. Samalla se estäisi ennaltaehkäisevän yksityisen terveydenhuollon tai erikoissairaanhoidon käyttöä ja lisäisi näin inhimillistä kärsimystä, kuten harvinaissairauksien ja monisairauksien pahentumista.

Erityisen haastava muutos olisi niille vammaisille henkilöille, joiden liikkuminen on riippuvainen esimerkiksi invataksista tai esteettömästä taksista. Näissä matkakulut ovat alle kymmenen kilometrin matkalla kolmin- tai nelinkertaisia verrattuna tavalliseen henkilötaksiin ja kaksikymmentä kertaa korkeampia kuin julkisessa liikenteessä.

Vammaisfoorumin näkemyksen mukaan laki muuttaisi terveydenhuoltojärjestelmää entistä dualistisemmaksi. Vaikutus Kelan matkakorvauksiin katoaa, jos kyseessä ei ole yksityinen hoito tai kuntoutus, josta olisi oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista korvausta.

Samassa yhteydessä ollaan edelleen poistamassa Kela-korvaus myös yksityisen antamasta fysioterapiasta. Korvaus on tärkeä niille henkilöille, jotka eivät saa vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta, vaan joutuvat itse kustantamaan fysioterapian. Vammaisten henkilöiden joukossa on useita henkilöitä, jotka tarvitsevat ja käyttävät myös yksityisen puolen fysioterapiaa. Yksityinen fysioterapia on tärkeässä roolissa tukemassa työkykyä ja työelämässä pysymistä. Samoin myös silmälääkäristä tai gynekologikäynnistä saisi jatkossa korvauksen vain yleistaksan perusteella. Esimerkiksi osa näkövammaisista joutuu käyttämään yksityisten silmälääkärien palveluja.

Hallituksen esityksen kirjaus sivulla 20 *”Vammaisilla henkilöillä voi olla myös mahdollisuus käyttää vammaispalvelulain (380/1987) mukaisia matkoja yksityisessä terveydenhuollossa asioimiseen, jos matkoja ei enää korvattaisi sairausvakuutuslain perusteella.”* Kirjaus on huolestuttava, sillä vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalvelumatkoja ei ole tähän tarkoitettu. Vammaispalveluiden mukaisten matkojen määrä on jo nyt monelle riittämätön osallisuuden ja normaalin elämän ylläpitämiseen. Mikäli näitä matkoja pitäisi käyttää vielä terveydenhuollon palveluissa asioimiseen, voisi se johtaa syrjäytymiseen tai siihen, ettei vammainen henkilö ole yhdenvertaisessa asemassa osallisuuden suhteen.

Esitystä tulee arvioida myös YK:n vammaissopimuksen velvoittavien periaatteiden mukaan. Sopimus on laintasoisesti voimassa ja esitys tällaisenaan ei vastaa kansallisvaltiolle siinä annettuja velvoitteita. Keskeisimmät huomioitavat artiklat ovat:

- Artikla 9 (Esteettömyys ja saavutettavuus), jossa keskeistä on mahdollisuus varmistaa vammaisten henkilöiden itsenäinen elämä ja täysimääräinen osallistuminen kaikilla elämänalueilla, siten, että sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisesti pääsyn fyysiseen ympäristöön ja kuljetukseen.
- Artikla 20 (henkilökohtainen liikkuminen), käsittää vammaisten ihmisten itsenäisen ja henkilökohtaisen liikkumisen mahdollistamisen sekä yhdenvertaisuuden velvoittaa osapuolia varmistamaan vammaisille henkilöille mahdollisimman itsenäinen liikkuminen esimerkiksi helpottamalla vammaisten henkilöiden henkilökohtaista liikkumista sillä tavalla kuin ja silloin kun he haluavat sekä kohtuulliseen hintaan.
- Artikla 25 (Terveys), jossa on kirjaus mm. siitä, että sopimuspuolet tunnustavat, että vammaisilla henkilöillä on oikeus parhaaseen mahdolliseen terveydentasoon ilman syrjintää vammaisuuden perusteella.

Lisätietoja

pääsihteeri Anni Kyröläinen 045 217 4936, anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi

Vammaisfoorumi ry

Sari Kokko	Anni Kyröläinen
puheenjohtaja	pääsihteeri